

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingegerd Mårtensson
 Härad: V. Göinge Adress:
 Socken: Örnsted Berättat av: Per Erlandsson (Lorpåra, st. kungäsa mm.)
 Uppteckningsår: 1944 Född år 1862 i Örnsted

Biografiska uppgifter om sagesmannen. s. 1-2.
 Till jul ö. påsk bakades kornkvarningar. s. 2.
 Den sista neken. s. 2.
 Logkatten, - skämt v. tvöskning s. 2-3.
 Tjänad, säll till kreaturen, när de stäpptes ut
 på vägen. s. 3.
 Djuren sades bli sjuka när enet rök. s. 3.
 Klok gubbe. s. 3-5.
 "Skären". s. 5.
 Alskinn som legat i ättika användes som
 medel mot vrickning ö. dybl. s. 6.
 Skogsmyran. s. 6.
 Spinnas till trollen. s. 7.
 Trollen bakades byta barn. s. 7.

L. U. F. 22, 25
 Ulma k. 11 (6.)

H. G. 3

"

Ulma k. 23

" " 26.

ACC. N:R M. 9409:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Per Erlandsson blev vid 5 års ålder "såld från Söjnen". Detta innebär att han, jämte andra fattigmans barn, på en förrättning i Söderstens skola blev utackerad till någon bonde, som sedan åtog sig barnets hela uppfostran. Ett sådant förhållingsätt var en på den tiden inte ovanlig företeelse. Han kom till en gård, där han behandlades som barn i huset och hade det ganska bra. Efter konfirmationen tjänstgjorde han som dräng på olika gårdar och hade då 50 öre om dagen i lön (en pige hade 12 kr. om året!). Maten ingick också i lönen, och den var bra. Frukost serverades vid $\frac{1}{2}$ 7-tiden, middag 12, och mer afton $\frac{1}{2}$ 5-5. Denna måltid bestod av smör, bröd, ost, korv och - när det skulle vara fint eller när man höstade - äggkakor och vit korvbeving. Till kvällsmaten som äts 8-8.30 hade man päror och sill, mjölk och gröt. Matsäcksmaten som

ACC. N:R M. 9409:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man medförde till arbetet i lädervrenslar, bestod
i allmänhet, av smörgåsar och fläsk. Som sovel
på smörgåsarna hade man korv, kött och ost.

Måltiderna intogs man i stugan och
alla, både husbondefolk, barn och tjänstefolk, åt
vid samma bord. Även barnen ått till bords.

Till påsk och jul bakade man små
runda kornkavringar, ungefär 15 cm i diameter,
utan hål. Dessa bröd gav man till barn och fattig-
ra som gick omkring och liggde vid högtiderna.
Knäckebröd, bakat av rågmjöl i runda tunna
kallor förskön, men det var mest vanligt "yppå
landet."

Den sista melken hos Erlandsson hört
läsas om, men han kan inte närmare redogöra
för hur man behandlade den. "Det var något sär-
skilt med den, vad jag vet."

När man köskade och någon kom

ACC. N:R M. 9409:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

in på logen, bländade man sin hustru runt nacken med pejelen (slagan), och sa: "Känner ni logkatten?" Det var bara ett skämt.

När kreaturen släpptes ut på vägen skulle det vara bra att ge dem en fjärad siss. — De sadas bli sjuka när enst rökt. På en gård hade kreaturen blivit däliga. Då skickade man efter en kloke gubbe från Dals-hult för att bota dem. Han rökte dem, och sedan slängde han slibranden i ströhalmen utan att dema lag red. Djuren blev smeller-lid inte friska om den kloke skrydde på jorrdunster.

Dalshultsgubben antledes ofta till att bota både kreatur och människor. En gång skulle en gång hämla hustru till en gård där vägen var sjukt. Han kände inte till vägen till stället där den kloke bodde utan för fel.

När han kom fram till slut, sade Dalskulls-
gubben till honom: "Du red fel" Det hade han
"sett".

En annan gång skulle Dalskullsgubben
till ett ställe som kallades "Dyrabaven". En
dräng körde för honom. Medan de körde, gick
det ena hjulet plötsligt av vagnen och drängen
kunde inte få på det igen. "Lägg hjulet i vagnen
och kör," sa den blinke. Drängen gjorde som han
blivit tillsagd, och vagnen gick lika bra att kö-
ra på tre hjul. När de sedan skulle vända till-
baka på kvällen var det mörkt och drängen ha-
de svårt att hitta. "Här tönmaras löse," befälde
gubben. Drängen gjorde så, och strax var de
framme.

På en gård i Skoglösa misslyckas
des man alltid med balset. Prädet ville ald-
rig bli balset ordentligt. Man skickade efter

ACC. N:R M. 9409:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ballmullgubben. Han ordinerade att man skulle
stjäl 3 harsapinnar hos nabor och sedan rida
med dem i baskinen. Det gjorde man, och
då blev brodet bakt.

Mot olävern (engelska sjuken) bota-
de man i allmänhet själv sina barn. Till det
behövdes ingen läkare här hjälps. Mot såväl eng-
elska sjuken som mosjukan mätte man med
en mättråd längs armen. Räckte häden till
handleden var man sjuk, slutade den redan
innan handleden var man ännu sämre, men
räckte den ända ner till fingertopparna var man
bra. När man mätt, band man tråden under knä-
et och lät den sitta där en tid, varefter
man brände upp den. Ett annat botemedel
mot engelska sjuken var att man klippte
naglar och hår av den sjuka och la i ett ägg
som man kastade i en myskunke.

ACC. N:R M. 9409:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6
Hade man vrickat en led v. dyl., virade man
om ålstrim som legat i ållisa.

Pär Erlandsson berättar,
hur han en gång såg skogsruvan. Det var
vid en bokskog inte långt från Örne stad. Han
och en beaurat, som då var drängar på en
gård, hade varit ut för att hugga råg i när-
heten av nämnda skogsdunge. Då fick de
båda plötsligt se skogsruvan, där hon gick och
plöjde med något på marken. Hon såg rätt
så vanskaplig ut och var som ett bakbräg
i ryggen. Erlandssons beaurat ropade till hen-
ne: "Jase du e ute å samlar bränne i da",
och i det samma gas skogsruvan upp ett gällt
högt skutt, och drängen föll av hästen och
sedan låg han sjuk länge efteråt. Men Erlands-
son själv, som hållit sig lyst, bearedde sig från
överlyret utan något mer.

ACC. N:R M. 9409:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Meddelarens svärmors mor Elma
i Trollabäckarna, Färlöv, spann många pund tin
trollen. Hon lade garnet under visse stenar
och så lade trollen pengar dit i stället som
betalning. En gång blöta' hon på fingrarna
när hon spann, men när hon sedan skulle
läsa trollens pengar under stenen, låg garnet
lovat. Trollen hade inte haft någon makt att
läsa garnet då.

Trollen brukade lyga bort barnen.
Det kunde man så väl se, för trollbarnen var så
sjöcke och bussiga, "så de' syntes rocke va di va för
ena". Men de riktiga barnen brukade komma till
rätta igen. Hur visste inte Erlandsson så noga.

En dräng på 39:an (gärd i Socknen)
var utsatt för maran nästan var natt, berättar Er-
landsson. Han jämrade sig på nätterna och var
svårt utsatt, och det dröjde länge innan han

Avskrift:

Acc. N:r 9409:8 a

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Ingegerd Mårtensson

Härad: V. Göinge

Adress:

Socken: Önnestad

Berättat av: Per Erlandsson

Uppteckningsår: 1944

Född år 1862 i Önnestad

.....

.....

.....

Årsgång förekom ej.

.....

.....

.....

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

ACC. N:R M. 9409:8.6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

blev bevill maran. Hjärfarna brukade också ridas
av maran. De var redan svetta på morgonen,
och maran hade flätat deras manar så fint
som de finaste fruntimmersflätor.

Toulan fanns det både goda
och runda. Meddelaren vet inte något annat
att berättas om dem än att man satte ut mat
till dem på julafton.

Mjölkkaharan fanns det, men
Erlandsson vet ingenting närmare om dem. —

Årsgång fästom sj. —

På valborgsmässoafton hade
man sedan men sj vid midsommar. —

Vid påske gick man om-
kring om sjöng och la ägg. Sedan anordnade
man en fest, då äggen man fått äts upp.

Äggtoddy drages inte bara till påske utan
när som helst under året.

ACC. N:R M. 9409:9

De lekar som förskon i Per
Erlendssons bandon var desamma som leks
nu, förklarar han. Så lekte man s. ex. "Rista
paret ut", som kallades "plätta på bräde".

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV